

Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001

Esettanulmányok

Kapcsolattartó: Czinkéné Szűcs Krisztina Elérhetőségei:36/346-006

Az élő múzeum Noszvajon, azaz élet a tájházban

Szerző(k):Czinkéné Szűcs Krisztina

Elérhetőségei:iksztnoszvaj@mail.com

Elkészítés dátuma:2017.10.30

Bevezető

- az esettanulmány összefoglalása: a program / jó gyakorlat célja, tartalma (500n)

A tájház megalapítása óta törekszik a fenntartó, Noszvaj Községi Önkormányzat mindenkori tájházvezetője és turisztikai menedzsere, hogy a tájházat megtöltse élettel. A tájház látogathatóságán túl ún. állandó foglalkozásokat, attrakciókat, és rendezvényeket nyújt a látogatók számára évente több alkalommal. Ennek érdekében együttműködik a helyi civil szervezetekkel

- a bemutatott eset/projekt/tevékenység rövid összefoglalása (1000n)

A tájházban legyen élet, ez a cél. Ennek érdekében a tájház felújítása, látogathatóvá tétele után programokat szerveztek a népi kultúra bemutatásáért. Volt többek között sütögetés, gasztroprogramok, kóstolók, néptánc, népzene, előadások, koncertek, múzeumpedagógiai foglalkozások és -játékok, hagyományőrző programok, kézműves vásárok, valamint népi kismesterségek bemutatása, illetve újra tanítása. Ezek megvalósításának segítésére az önkormányzat gondnokot és tájház vezetőt alkalmazott, valamint együttműködést kötött a helyi civil szervezetekkel, akik törekednek a tagjaikat minél jobban bevonni a tevékenységbe.

a megvalósulási helyszín:

Noszvaji Gazdaház (tájház), 3325 Noszvaj, Dobó út 40.

időbeliség, a megvalósulás kezdő és záró dátuma, az időtartam

A tájház éves rendszeres nyitva tartása március 15-től október 1-jéig tart. Rendezvények alkalmával ezen az időszávon túl is látogatható az intézmény.

- miért jelentős? miért lehet/hasznos esettanulmányban összefoglalni? (500 n)

Az országban több száz tájház működik. Példát ad arra, hogyan tud megvalósulni a kulturális alapú turizmus, közösségfejlesztés a tájházban. Valamint a Magyarországi Tájházak Szövetsége által a hálózatosság minden előnyét, támogatását ki lehet használni.

Az eset/projekt/tevékenység bemutatása (max. 15 500 n)

20 éve alapították a noszvaji tájházat. Maga az épület 1887-ben épült két család számára. A tájház berendezésében és a falu értékeinek felkutatásában nagy szerepet játszottak az egri Dobó István Vármúzeum munkatársai. A tájház a helyi parasztság életét mutatja be. Első szobájában a Vármúzeum tulajdonában lévő berendezési tárgyakkal berendezett lakószoba található ágygal, asztallal, paddal, fali tékával, ládával. A konyhában két kemencét találunk ez a ház különlegessége. A hátsó szobában eredeti bútorok utángyártott másolatai

találhatók, a helyhez illő fazekas termékekkel, edényekkel, szőttesekkel. Itt tartjuk a foglalkozásokat, ez az élményszerzés helye is. Az udvaron található a szín kis nézőtérrel, és a mosdó. A szín alatt valósulnak meg a bemutatók, koncertek, előadások, étkezések. Az itt található kemence kiegészíti a benti kemencék sütési kapacitását. Az udvar félig füves, félig helyi kővel burkolt, egy része akadálymentes bejutást is biztosít. Az udvar a vásárok, játékok színhelye.

Az Önkormányzat pályázati forrásokat is kihasználva fejleszti a tájházat és a benne zajló tevékenységet (évente 1-2 M forintot).

20 éve működik együtt a Noszvaj Idegenforgalmáért Egyesülettel, és a Pitypang Noszvai Hagyományápoló Egyesülettel a tájházban történő szakmai és közösségi tevékenység biztosításáért.

Évente a következő rendezvényeket szervezzük itt, illetve vonjuk be helyszínként a Gazdaházat:

Bálint-napi Szerelemhétvége, Húsvéti Tojásvadászat, Húsvéti Vendégvárás, Tájházak Napja, Szilvanap, Kemencés Nap, Őszi szünet, Márton-nap

A következő foglalkozások, játékok érhetők itt el: Noszvajfoglaló társasjáték, noszvaj-puzzle, Képforgató (népviseletek bemutatása), Noszvaj-társas, Vándorlásom története múzeumpedagógiai kiadvány, Noszvaj, a mi falunk mágneses kirakó, csigafutam, célbadobós, lépegetők, kézműves foglalkozások évszak szerint, sütögetés, aszalás, fafaragás. kóstolók (sajt, bor, pékáru, kenyér, lekvár, szörp, füstölt húсарu, birsalmasajt, gyogyteák)

A Noszvaji Táj-és Falugazda Nonprofit Kft. által szervezett csoportok érkeznek: iskolai, munkahelyi, tréning csoportok, baráti társaságok.

A csoportok fogadásában együttműködünk a szállodákkal, vendéglátókkal, szafari busz szolgáltatóval, látnivalók üzemeltetőivel.

A Gazdaház megjelenik minden nyomtatott kiadványban, a Noszvaj prospektusban, a falu tematikus honlapjain: www.noszvaj.hu, www.noszvajirendezyenyek.hu valamint a csoportos programokat kínáló oldalon a www.noszvajpakk.hu n.

Háttér: (2 000 n)

- az alaphelyzet, fennálló probléma bemutatása (1 000 n)

A tájházak megalapításával a népi kultúra megőrzésére, bemutatására lehetőség nyílt ország szerte. Különböző pályázati lehetőségek kihasználásával a forrás is biztosított a megtalálható értékek felújítására, az épített örökség megőrzésére, ill. a benne folytatott szakmai munka támogatására. Noszvaj már az 1930-as évektől tényezője a falusi turizmusnak kiváló természeti adottságai valamint épített örökségei (De la Motte-kastély,

barlanglakások) miatt. Az ide látogató vendégek biztos látogatói bázist nyújtanak a falu épített örökségének bemutatására. Ahhoz, hogy a megőrzött népi kultúra befogadhatóvá váljon a látogatók számára élményszerűvé kell tenni a látogatást. Ezt az élményszerűséget teremtették meg a tájházban a népi hagyományos ételkészítési eljárások bemutatásával, majd később a múzeumpedagógiai programok fejlesztésével.

- a tevékenységet megvalósító szervezet rövid bemutatása olyan összefüggésben, miért (volt) alkalmas a megvalósításra (1 000 n)

A tevékenység megvalósítója a tájház fenntartója, Noszvaj Községi Önkormányzat, aki együttműködés révén vonta be ebbe a munkába a helyi civilszervezeteket: a Noszvaj Idegenforgalmáért Egyesületet, és a Pitypang Noszvaji Hagyományápoló Egyesületet. Az Önkormányzat adta a keretet a működéshez, a ház fenntartását, a közművek biztosítását, a munkaerő alkalmazását. A Idegenforgalmi Egyesület rendezte a rendezvényeket, évente 5 alkalommal, ahol fellépésével gazdagította a programot a Pitypang Egyesület. Így nagy önkéntes munkát végző erő került bevonásra a hagyományápoló munkába.

Célok: (1 000 n)

Az alaphelyzet, vagy a problémák összefüggésében a tevékenység céljainak ismertetése (1 000 n)

Cél a Noszvajon élő hagyományok, az értékörzés eredményeinek bemutatása interaktív, élményszerű módon, nemcsak a lakosság minden generációjának, hanem az ide látogató vendégek számára is. A tájház, mint a helyi identitás megőrzésének szíve megmaradjon, a közösség tagjai számára egyet jelentsen a közösséghez tartozással.

Célcsoportok: (1 500 n)

Az alaphelyzet vagy problémák összefüggésében a célcsoportok bemutatása

- földrajzi (ország, régió, megye, járás, település) jellemzők szerint és/vagy

Noszvaji lakosság. A Noszvajra beköltöző családok. A faluba érkező vendégek, tekintetbe véve, hogy célcsoportjaink Budapestről, az Alföld nagy városaiból, de elsősorban Debrecenből és térségéből érkeznek. Külföldi vendégek

- demográfiai (életkor, nem, etnikum, képzettség, családi állapot, élethelyzet) jellemzők szerint és/vagy

Minden generáció. A családosak, kisgyermekesek a családi programok miatt. Óvodások, iskolások, középiskolások, hallgatók. Vendégek csoportjai: céges, baráti társaságok, tanári testületek. Nyugdíjasok. .

- szociális (anyagi és társadalmi körülmények) jellemzők szerint és/vagy hátrányos helyzet

Ezekről a kategóriáktól szerintem független.

pszichológiai (motivációk, attitűdök) jellemzők szerint

- céljaik, szükségleteik

Tevékenységek: (7 000 n)

- A célok eléréséhez milyen tevékenységek megvalósítása volt szükséges?

A tájház felújítása, mosdók kialakítása, állagának megőrzése, közösségi helyszínek (nézőtér, szín) kialakítása. Padok, asztalok, eszközök beszerzése. A népi életmód bemutatásához szükséges tárgyak beszerzése. Pályázatok írása. Képzéseken részvétel.

- A tevékenységek megvalósítását kik segítették? (résztevők: közreműködők, együttműködők, támogatók stb.)

A tevékenységet az Önkormányzat kompetens munkatársai irányították: tájház vezetője, turisztikai menedzser. A megvalósításban részt vett a tájház gondnoka. A helyi civilszervezetek Noszvaj Idegenforgalmáért Egyesület, Pitypang Noszvaji Hagyományápoló Egyesület. A kulturális közfoglalkoztatottak. Önkéntesek

- A tevékenységeket milyen sorrendben, milyen ütemezéssel lehetett megvalósítani?

1. . A tevékenység tervezése, helyismereti kutatások, interjúzás stb.

2. Források felkutatása

3. Forrásteremtés, pályázatírás

4. A tájház infrastruktúrájának kialakítása

5. Együttműködők bevonása

6. Marketingtevékenység

7. Programterv alapján megvalósítás

- Voltak-e a kritikus pontok, helyzetek? Ezeket hogyan lehetett megoldani? El lehetett volna kerülni, s ha igen, milyen módon?-----

- Melyek voltak a sikeres elemek? Milyen tényezők járultak hozzá a sikerhez?

A sikerhez a falu turisztikai vonzereje, a kialakult bevált együttműködő élményláncok nagyban hozzájárultak. A sikeres pályázatok, a hosszútávon működő startégiai gondolkodás hozta meg gyümölcsét.

- Voltak-e pénzügyi/gazdasági vonatkozásai (pl. pályázatitámogatás, mecenatúra, ennek összege, mik az ezzel kapcsolatos tapasztalatok)?

A Kőkultúra pályázat, a Kubinyi Ágoston programok, a TÁMOP elemei mind forrásai voltak a Gazdaház megújulásának, a benne folyó múzeumpedagógiai munkának.

- a célcsoport, a résztvevők véleménye az esettel/projekttel/tevékenységgel kapcsolatban (pl. idézettel)

Eredmények: (2 000 n)

- számszerű eredmények (létszámok, alkalomszámok, kiadványszámok... stb.) leíró, táblázatos vagy grafikonos formában

2017-ben már 2,5 M Ft feletti volt a bruttó árbevétel. Kb.50 csoport, 4000 ember látogatta meg a Gazdaházat. Rendezvények alkalmával 300-800 látogatóval számolunk. Minden kiadványunkban szerepel a Gazdaház.

- mely célokat sikerült elérni? milyen eredménnyel és milyen hatásokkal sikerült elérni a célokat?

A következő célokat sikerült elérni/megközelíteni:

- *A programkínálat bővülése, változatosságuk növelése*
- *A programok színvonalának megőrzése, javítása*
- *Az élményszerűség megvalósítása*
- *Törekvés a noszvaji értékek bemutatására, átadására*
- *A Gazdaház látogatottságának növelése*
- *A „gazdaházi szezón” megnyújtása*
- *Különböző generációk, különböző célcsoportok „bevonása”, kiszolgálása*
- *A Gazdaház a „Noszvaj brand” része*

- a célcsoport, a résztvevők véleménye az eredményekkel kapcsolatban (pl. idézet(ek)el)

„Amikor a noszvaji Gazdaházban járok, visszatérek gondolatban a nagymamám házába. Az ismerős, és nekem oly kedves berendezés mellett itt illatokat, fényeket, hangulatokat találok. Megtalálom a rég elveszett gyerekkorom. Köszönet érte.”

„Milyen nagy szegénység a berendezésben, és milyen gazdagság a lélekben!”

„Felejthetetlen szilvalekváros buktát ettem itt. Nem felejttem Noszvajt!”

Hatások: (1 500 n)

- Milyen hatás tapasztalható a célcsoport(ok)nál?

A Gazdaház a noszvaji óvodások, iskolások nevelésének színterévé és a noszvaji családok ünnepeinek helyszínévé vált, illetve a turisták által kedvelt, igényelt attrakció lett. A csoportok sok lehetőség közül választhatnak, rugalmasan tudjuk alakítani az igényeikhez.

Milyen hatás tapasztalható a megvalósításban résztvevő település(ek) közösségében?

A turisztikai vonzerő egyik legerősebb eleme lett a Gazdaház.

Milyen hatás tapasztalható a megvalósító résztvevőknél, együttműködő partnereknél?

A Gazdaházban zajló élet motorja az Idegenforgalmi Egyesület, szinte tevékenységének legjellemzőbb közösségi színtere a tájház. Ezért nagyon erős kötődés, és felelősség alakult ki iránta.

Adaptációs szempontok, javaslatok: (1 000 n)

- Mit érdemes, ajánlott végiggondolnia a tevékenységet, módszert adaptálni kívánó szervezetnek, intézménynek? (Pl.: Rendelkezésre állnak-e az erőforrások? Ha nem, akkor miként teremthetőek meg? Az érintettek - lakosok, közösségek, fenntartó, partnerek stb. - várhatóan támogatóak lesznek-e? Ha nem, akkor mit kell tenni ennek érdekében? Stb.)
- Amennyiben a tájházban szeretne programokat, rendezvényeket szervezni, fontos meghatározni, hogy milyen rendelkezésre álló erőforrásai vannak. Mit bír el az épület, milyen a műszaki állapota? A célcsoport meghatározása elengedhetetlen. Ha kevés pénzbeli támogatásra számíthat, érdemes társadalmi munkát, önkéntes munkát, gyűjtéseket szervezni.

- Hogyan, milyen lépések mentén érdemes, ajánlott megkezdeni a megvalósítást, azaz az adaptációs folyamatot?

Egyeztetések, megbeszélések a fenntartóval, a szakmai partnerrel, a Tájházzal, a helyi civilekkel, helyi kulcsfigurákkal.

- Mik azok a lépések, amelyek a tapasztalatok alapján kihagyhatatlannak tűnnek, azaz a sikeresség kulcsainak tekinthetőek?
- *Nagyon fontos a megfelelő gondnok személye, aki amellet, hogy takarítja, gondozza az épületet, szereti a vendégeket, jó vendéglátó, türelmes, megbízható, nagy munkabírású, jó helyismerete van.*
- Kihez (szervezet, intézmény, szakember) érdemes, ajánlott fordulni szakmai javaslatért abban az esetben, ha megakadást érzékel a megvalósító, adaptáló szervezet.

A Szentendrei Skanzen, a Dobó István Vármúzeum, a műemlékvédelemmel foglalkozó hatóság, építészeti hatóság, Hevesi Házipari Szövetkezet, Népművészeti Egyesület

Összefoglaló (max. 3 000 n)

- Az eset/projekt/tevékenység tanulsága (2 000 n)

A tájház a település lelke lehet, hiszen összegyűjtve hordozhatja a település értékeit: nemcsak az épületek, az udvar, nemcsak a tárgyak, hanem a hozzájuk kapcsolódó szokások, hagyományok, emberi sorsok. Az életteli ház visszarepít a múltba, elgondolkodtat, ösztönöz. Minden benne megvalósuló program, rendezvény értéket közvetít. A település közössége „magára találhat” falai között. Az átélte élmény erős, de ismerős valahogy. Így lesz kíváncsi a vendég is a település múltjára, jelenére. Az eltelt 20 év eredményeit tapasztalhatjuk most: felújított, gondozott épület, nyertes pályázatok, jó szakmai kapcsolatok, érdeklődő csoportok, turisták, országosan ismert rendezvények, kialakult brand, bevételek, elégedett látogatók- egy élő múzeum, egy élő közösségi tér a noszvaji tájház, a Gazdaház.

- Az eset/projekt/tevékenység egyéb hozadéka (500 n)
- Továbbélés, fenntartás (1 000 n)

A tájház fenntartásáról gondoskodik az Önkormányzat, a benne folyó munkáról az egyesületek.